Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 6 | Vilnius 1938 m. gegužės 17 d. | Pirmi metai

UKRAINŲ REIKALAVIMAI

Oficialūs Lenkijos gyventojų surašymo daviniai 1931 metais paduoda, kad Lenkijoje yra 4.200.000 ukrainų. Taigi ukrainai iš visų Lenkijos tautinių mažumų yra gausiausi. Be to, tenka pabrėžti, kad ukrainai yra aukštos kultūros žmonės, turį savo literatūrą, gausią spaudą, yra stiprūs ekonominiame gyvenime ir, kas svarbiausia, yra tautiškai susipratę ir vieningi. Ypač pavyzdingas yra ukrainų vieningumas svarbiais politinio gyvenimo momentais.

Berods, prieš trejetą metų tarp lenkų ir ukrainų buvo prieita prie susitarimo ir tada, renkant Lenkijos seimą, šalia lenkų kandidatų buvo išstatytos ir ukrainų visuomenės veikėjų kandidatūros, už kurias balsavo dangumas ukrainų. Tuo būdu į Lenkijos seimą pateko nemažas ukrainų atstovų skaičius, o žinomas ukrainų visuomenės veikėjas Mudry buvo išrinktas seimo vicepirmininku.

Šiemet betgi nacionalistiniai lenkų laikraščiai vėl pradėjo smarkiai pulti ukrainus, kaltindami juos, kaipo nelojalius piliečius. Daugiausia teko Lvovo unitų arkivyskupui metropolitai Šeptickiui, prieš kurį atstovas Voiciechovskis seime pasakė aštrią kalbą. Į tai iš vietos atkirto vienas ukrainų atstovų. Netrukus ginčas persimetė į spaudą. Kadangi metropolitas Šeptickis yra visų ukrainų karštai mylimas ir didžiai gerbiamas, tai visi puolimai, nukreipti prieš jį, dar labiau suvienijo ukrainus.

Pagaliau, šio mėn. 7 dieną didžiausios ukrainų partijos, vadinamosios „Undo", vyriausias komitetas vienbalsiai priėmė rezoliuciją, kurios santrauką dedame kitoje šio „Aido" numerio vietoje. Šioje rezoliucijoje ukrainai reikalauja teritorinės autonomijos tose vietose, kur daugumas gyventojų yra ukrainai.

Kalbama „Undo" rezoliucija buvo išsiuntinėta visų lenkų laikraščių redakcijoms. Tačiau įsidėjo ją vos vienas kitas, o rezoliucijos punktus padavė, berods, tik Vilniaus endekų organas „Głos Narodowy". Pažymėtina ir tai, kad pozicinė lenkų spauda, kaip „Gazeta Polska", „Kurjer Poranny", nekalbant jau apie provincijos pozicinius laikraščius, dėl minėtos ukrainų rezoliucijos iš karto savo nuomonės nepasakė. Tik po kelių dienų „Kur. Poranny" įsidėjo vedamąjį straipsnį, kuriame ukrainų reikalavimus pavadino ne tik politine klaida, bet... ir nepadorumu. Minėto laikraščio šulas (Kl. Hr.) šitaip pareiškė:

„Pasakysime tad atvirai, kad deklaracijos išvados yra nepadorios. Nes, kai valstybės piliečiai visų pirma primena valstybei jos tarptautinius pasižadėjimus ir daro betkokias aliuzijas į tariamai—nors ir praeityje — kurios nors valstybės teritorijos dalies ginčytiną pobūdį, yra tai nepadorumas".

Dar griežčiau užreagavo įvairūs dešiniojo sparno organai, priešakyje su garsiuoju Krokuvos „I. K. C.", nuo kurio neatsiliko ir „Kurjer Warszawski" ir „Nowa Rzeczypospolita" ir kiti griežtai nusistatę prieš ukrainų rezoliucijoje išdėstytus reikalavimus, apie kurių išpildymą jie ir kalbėti nenori.

Ypač įsidėmėtinas yra dėl ukrainų reikalavimų „Kurjer Warszawski" nusistatymas, o juo labiau, kad šio dienraščio balsas darosi vis svaresnis. Gerai žinome ką pernai spalių mėn. pabaigoje vyriausias to laikraščio publicistas rašė apie Vilniaus lietuvius. Panašiai dabar rašoma apie ukrainus, pabrėžiant, kad, esą, „Ukrainų balso aidas neatsilieps nei Londone, nei Paryžiuje, bet atsilieps Varšuvoje, su kuria nepalengvins susitarimo".

Panašiai, tik vieni švelniau, kit griežčiau, yra nusistatę dėl ukrainų reikalavimų ir visi kiti lenkų laikraščiai.

Lietuvos kariuomenės ir visuomenės diena

Lietuvos Valstybėje kasmet gegužės 15 d. rengiama kariuomenės ir visuomenės susiartinimo diena. Šiemet gegužės 15 dieną ši diena buvo minima su ypatingu atsidėjimu ir iškilmingumu.

Šventės iškilmės prasidėjo gegužės 14 dienos vakare prie Karo muziejaus, kur atvykusios kariuomenės dalys ir visuomenės organizacijos pagerbė Nežinomojo Kareivio kapą ir žuvusiųjų už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę ten pat esantį paminklą.

— Gegužės 15 dieną kariuomenės dalys ir visuomenės įstaigos ir organizacijos bendrai dalyvavo pamaldose. Po to buvo iškilmingi paradai ir eisenos. Pro vyriausybės narius ir kariuomenės vadovybę žygiavo visų rūšių kariuomenės dalys, organizacijos, mokyklos ir gausios minios šiaip žmonių.

Šių metų kariuomenės ir visuomenės susiartinimo iškilmės buvo tuo ypatingos, kad jų proga visuomenė kariuomenės ginklams sudėjo daug aukų. Be to, iš visų kraštų atvykę valsčių ir apskričių atstovai įteikė kariuomenei jau nupirktus ginklus.

Šventė buvo įvairinama paskaitomis, koncertais ir pasilinksminimo pramogomis. Kaune, Ąžuolyno slėnyje po atviru dangumi buvo surengtas dainų, muzikos ir tautinių šokių bei žaismų vakaras. Programą atliko studentai, moksleiviai, amatininkai ir šiaip organizuotas jaunimas.

Tokios iškilmės buvo rengiamos visame krašte, o ypač ten, kur stovi kariuomenės dalys.

Šelpiami palangiečiai

Kaip jau buvo rašyta, gegužės 10 d. sudegė Palangos miesto dalis. Daug žmonių liko be duonos ir be pastogės. Jiems į paramą dabar skuba visa Lietuvos visuomenė. Gegužės 13 dieną Kaune įvyko 18 organizacijų atstovų pasitarimas. Nutarta bendromis jėgomis padegėlių palangiečių reikalams suruošti aukų rinkliavą. Be to, palangiečius padegėlius lygiagrečiai šelps ir vyriausybė, kuri jų reikalams jau yra paskyrusi tam tikrą pinigų sumą.

Nelaimės ištiktiems palangiečiams daugiausia teikia paramos Klaipėdos ir Kretingos miestai, kurie, kaip artimesni, daug padegėlių yra priglaudę ir dabar jiems padeda visokiais būdais.

Spaudos žiniomis, palangiečiams žada į pagelba ateiti ir Amerikos lietuviai. Ten dabar taip pat jų reikalams renkamos aukos.

Gen. Skladkovskio vyriausybės jubiliejus

Šio mėn. 15 dieną suėjo lygiai dveji metai, kai generolas Skladkovskis sudarė vyriausybę, kuriai ir iki šiol vadovauja. Maždaug prieš mėnesį, kai pasibaigė seimo posėdžiai, gen. Skladkovskis kreipėsi p. Prezidentą, kad jis nutartų, ar dabartinė vyriausybė ir toliau turi palikti, ar reikėtų padaryti pakeitimų.

Valstybės Prezidentas nutarė, kad gen. Skladkovskio vyriausybė ir toliau paliktų ir tuo būdu šio mėn. 15 dieną suėjo lygiai dveji metai, kai ji vairuoja valstybės gyvenimą.

Šio Lenkijos vyriausybės jubiliejų paminėjo daugumas lenkų laikraščių, pabrėždami gen. Skladkovskio nuopelnus valstybės užsienio ir vidaus gyvenime.

Šio jubiliejaus proga tenka pažymėti, kad iš visų Lenkijoje buvusių vyriausybių ilgiausiai laikosi dabartinė vyriausybė, kuriai vadovauja gen. Skladkovskis.

Politinė „Undo" deklaracija

Varšuvos dienraštyje „Gazeta Polska" šio mėn. 3 dieną buvo įdėta šitokia žinia: „Ukrainų Tautinio Demokratinio susivienijimo centro komitetas, vadinamasis „Undo" priėmė pagrindinę tolimesniam savo veikimo deklaraciją. Deklaracijoje pareikšta, kad lenkų—ukrainų santykių sunormavimas per paskutinius trejus metus nedavė laukiamė rezultatų. Vietoj normalizacijos, ukrainų visuomenė—sakoma deklaracijoje „stovi lenkų visuomenės žygiavimo prieš ukrainų tautos gyvenimą akivaizdoje".

„Undo" prikiša, kad „painius ir sunkius lenkų—ukrainų santykius vis dažniau imasi spręsti neatsakingieji veiksniai, kurie ne kartą savo griežtais žvgiais trukdo geruoju sutvarkyti abipusiškus santykius. „Undo" nuomone, lenkų politika ukrainų klausimu nėra vienalytė.

Centralis „Undo" komitetas pareiškia, kad tolimesnis tokios padėties toleravimas gali įprivesti prie anarchijos, kenksmingos Valstybei ir lenkų bei ukrainų tautoms. Pasikeitimo galima laukti tada—sako deklaracija,—kai ukrainų tauta „bus irgi atsakinga už likimą tų žemių, kuriose gyvena jų dauguma palyginti su kitais gyventojais". Tuo tikslu centralis komitetas reikalauja ukrainų tautą pripažinti atskiru tautiniu vienetu, pripažįstant teises ir tai, deklaracijos nuomone — nėra priešinga konstitucijai; taip pat reikalauja patenkinti ukrainų tautos reikalus religinėje kultūrinėje, bendro švietimo, mokyklų, mokslo, ūkio politikos, ekonomijos, fizinės kultūros, fizinio auklėjimo ir valdiškų tarybų srityje.

Centralio „Undo" komiteto deklaracija baigiama reikalavimu įvesti ukrainų gyvenamose Lenkijos žemėse teritorinę autonomiją, „kurios dėka visos vietinės jėgos galėtų būti kuo plačiausiai sunaudotos kūrybos darbe ir siekiuose, kad pakėlus tų žemių kultūrinį ir ekonominį po aukštį".

Tautų Sąjungoje nieko naujo

„Aide" jau buvo minėta, kad šio mėn. 9 dieną Ženevoje prasidėjo Tautų Sąjungos Tarybos 101-sesija, kurioje buvo numatyta visa eilė klausimų.

Svarbiausi klausimai buvo du: Ispanijos ir Abisinijos.

Svarstant Ispanijos klausimą, pirmiausiai kalbėjo Ispanijos vyriausybės delegatas dal Vayo, kuris atvirai kaltino Vokietiją ir Italiją, kad jos remiančios Ispanijos sukilėlius. Kartu kritikavo Italijos—Anglijos draugingumo sutartį, pareikšdamas, kad ši sutartis neturinti Ispanijos likimui jokios reikšmės, nes Italija ir toliau siunčianti kariuomenę Ispanijos sukilėliams.

Prieš tai užreagavo Anglijos delegatas Halifaksas, o po jo Prancūzijos užs. reikalų ministeris Bone. Pirmasis pareiškė, kad svetimųjų pagalba naudojasi abi kariaujančios Ispanijoje pusės, o antrasis — kad Anglija ir Prancūzija negalinčios kištis į Ispanijos naminį karą.

Sovietų Rusijos delegatas Litvinovas parėmė Ispanijos vyriausybės delegato del Vayo nuomonę. Vėliau prieš neintervenciją į Ispanijos naminį karą pasisakė Anglijos, Prancūzijos, Lenkijos ir Rumunijos delegatai, už Ispanijos vyriausybei pagelbos teikimą bal savo Sovietų Rusijos ir Ispanijos delegatai; visi kiti susilaikė nuo balsavimo.

Panašiai buvo pasielgta ir su Abisinijos klausimu, kurio negalėjo išjudinti ir negusas Haile Selassie. Kadangi beveik visos valstybės jau pripažino italų valdžią Abisinijoje, tai nieko daugiau negalėjo išgalvoti ir Tautų Sąjunga

Todėl Haile Selasie, nieko Ženevoje nelaimėjęs, skubiai išvyko atgal į Londoną, kur jis gyvena.

Kas naujo Čekoslovakijoje

Čekoslovakija ir toliau yra visos Europos politikų susidomėjimo centras. Jos klausimas pasidarė dar labiau aktualus, sugrįžus iš Italijos Hitleriui, kuriam esą Musolinis užtikrinęs, kad Italija Čekoslovakijos likimu esanti nesusidomėjusi ir vokiečiams paliekanti laisvas rankas.

Ar taip iš tikrųjų yra, sunku būtų pasakyti. Viena tik aišku, kad Prancūzijos ir Anglijos politikai neišleidžia iš akių Čekoslovakijos ir tuo klausimu deda visas pastangas, kad prasidėjęs konfliktas būtų išspręstas ramiu būdu. Tuo tikslu Anglijos ambasadorius Berlyną kelis kartus kalbėjosi su Vokietijos užs. reikalų ministeriu, tačiau kokie yra tų pasikalbėjimų rezultatai — nieko neskelbiama.

Nemažą sensaciją sukėlė ir Čekoslovakijos vokiečių vado Henleino kelionė į Londoną. Henleinas į Londoną atskrido lėktuvu ir tuojau apsilankė pas atsakingus Anglijos politikus, kuriems pareiškė, kad Čekoslovakijos vokiečiai neatsisakysią nuo vyriausybei pastatytų reikalavimų.

Vokiečiai daro savo

Čekoslovakijos tautinės mažumos, palyginti su kitų valstybių mažumomis, turi daug teisių. Tai jau žinoma seniai. Tačiau paskutiniu metu, pradėjus bruzdėti Čekoslovakijos vokiečiams ir juos pasekus kitoms mažumoms, Čekoslovakijos vyriausybė pareiškė, kad ruošiamas tautinių mažumų įstatymas, kuriame bus apibūdintos visų tautinių mažumų teisės ir pareigos valstybės atžvilgiu.

Nors įstatymas dar nepaskelbtas ir netgi nežinia, kaip jis atrodys, visi vokiečių laikraščiai jau dabar griežtai pasisakė prieš tautinių mažumų įstatymą, pareikšdami, kad yra vienintelė išeitis, tai Čekoslovakijos vokiečių reikalavimų išpildymas. O šie reikalavimai yra tokie, kad juos išpildžius, čekai turėtų atsisakyti nuo savo valstybės dalies.

Didelė Musolinio kalba

Šio mėn. 14 dieną Genujos mieste Musolinis pasakė didelę politinę kalbą, kurioje palietė svarbiuosius šiuo metu politinius klausimus.

Jis visų pirma pareiškė, kad 1934 metais pasirašyta Stresoje Anglijos, Prancūzijos ir Italijos savitarpio bendradarbiavimo sutartis nustojo savo reikšmės. Dabar Italija yra ištikima Berlyno-Rymo ašiai, kuri betgi nesutrukdė italams geruoju susitarti su tomis didžvalstybėmis, kurios to norėjo (Anglija). Sutartį su Anglija Musolinis pavadino dviejų imperijų sutartimi, kartu pareikšdamas, kad netrukus Anglija oficialiai pripažins Italijos imperiją.

Iš eilės Musolini palietė Italijos-Prancūzijos santykius, pareikšdamas, kad ilgai dėl šių santykių nekalbėsiąs, nes šiuo metu vedamos su Prancūzija derybos, kurių jis nenorįs trukdyti.

Kas dėl naminio Ispanijos karo, tai Musolinis aiškiai pasakė, kad italai trokšta, kad karą laimėtų gen. Franko, o Prancūzija nori, kad karą laimėtų Ispanijos vyriausybė. Todėl, pasak Musolinio, Italija su Prancūzija esančios priešingose barikadose.

Baigdamas Musolinis pareiškė, kad gal „didžiosios demokratijos" ir nesirengia ideologiniam karui, bet, jei apie tai galvoja, tai turėtų žinoti, kad totalinės valstybės tuojau sudarytų bloką ir kariautų iki galo kartu.

Prancūzams Musolinio kalba nepatiko

Musolinio kalba, pasakyta Genujoje, Prancūzijoje padarė nepaprastai didelį įspūdį. O juo labiau, kad, kalbant Musoliniui apie Prancūziją, minioje buvo švilpiama ir rėkaujama. Tą reiškinį prancūzai dar pateisintų, tačiau negali dovanoti, kad paties Musolinio tonas kalbant apie Prancūziją buvo visai kitoks, negu apie Angliją. Čia prancūzai ir įžiūrėjo įžeidimą. Todėl Paryžiaus politiniuose sluoksniuose manoma, kad Musolinio kalba pakenksianti vedamoms prancūzų — italų deryboms.

Be to, pranešama, kad Prancūzijos ambasadoriaus pavaduotojas Ryme pareikalausiąs oficialaus paaiškinimo dėl Musolinio kalbos.

Tuo būdu atrodo, kad Prancūzijos ir Italijos santykiai po Musolinio kalbos vėl pablogės.

VIENYBĖS REIKALAS

Mums reikalinga vienybė

„Aidas“ savo programiniame straipsnyje iškėlė tautinės vienybės šūkį. Redakcija pasisakė dirbsianti vienybės dvasioje. Nedidelis organizmas yra šeima, bet pagrindo pyktis jos nariams atsiranda dažniau, negu norėtume. Žinomi visiems faktai, kad brolis pikčiau gyvena su savo broliu ar tėvais, negu su savo kaimynais ar pažįstamais. Pagrindo skirstytis, pyktis, nekęsti atsiranda ir tautos gyvenime ir jo čia esti daug, nes tauta didelis organizmas ir jo dalių pažiūros, reikalai, pamylėjimai daug įvairesni ir sunkiau suderinami, negu kurios nors šeimos reikalai.

Bet tautos, kaip sakome, *vienas* organizmas ir jame vis dėlto turi būti ir vyrauti vienybė. Vienybės ryšiui tarp tautos dalių pranykus, tauta turi pasidalinti ar net visai mirti. Mums, lietuviams, šiame krašte suirutė ir vaidai nepageidaujami. Tai aišku kiekvienam, kas moka suprasti lietuvių padėtį Lenkijos valstybėje ir jų uždavinius.

Mums gresia didelis pavojus nutausti. Tiesa, mes nuolat girdime iš aukštų valstybės asmenybių patikrinimų, kad mūsų nutautinimas negludi valstybės tiksluose, bet iš kitos vėl pusės mes nuolat susitinkame spaudoje ir pasikalbėjimuose, kad valstybės pakraščiuose, o mūsų kraštas ten randasi, reikia įtvirtinti lenkų elementas (gaivalas). Tai ir suprantama: tautų psichikoje (dvasioje) gludi palinkimas ir pasiryžimas augti ir stiprėti, nežiūrint kaimynų reikalų. Galima būtų plačiai dėstyti, kaip ir kodėl mes dar ir šiandien nutaustame, bet čia to nedarysime. Kiekvienas pats turi ausis ir mato, o kas dedasi vienoje apylinkėje, tai yra ir visur kitur. Pavojaus akivaizdoje negali būti vietos vaidams ir skilimams. Reikia pasakyti, kad lietuvių visuomenė tą pavojų atjautė ir per paskutinius dvejus metus tampriau susijungė tarpusavyje, tiesa, ne organizacijose, bet nuotaika ir darbu. Mažiau kits kitą kliudydavome, nuoširdžiau pasikalbėdavome. Tai bendrai išgyventų vargų dovana. Šitą, berods, nuotaiką ima pagrindan savo šūkio „Aidas“ ir norėtų ją toliau vystyti.

Kad vienybėje galybė kovoja su priešais ir kliūtimis, tai aiškiai išdėstė visiems mums žinomas pasakojimas apie šluotą ir atskirus jos žagarus žmogui laužant. Tas, kas imasi mus laužyti, nėra silpnas, o mūsų jėgos bent skaičiumi nedidžiausios. Jei laikysimės vienybėje, tai vienas ne kartą atstos dešimts ir dvidešimt. Matematikoje vienas, tai vis vienas, o gyvenime tas vienas kai kokiose sąlygose darosi lygus dvidešimčiai ir daugiau.

Mums reikia burtis

Meskime akį į savo uždavinius. Mes esame labiausiai atsilikusi lietuvių tautos dalis ir nuo amžių tirpstanti kitų eilėse. Musų medžiaginės jėgos labai negausios. Taip, mūsų sodžius skursta, neturėdamas kur padeda savo prieauglio, ir jau visai sąmoningai ima jo vengti. Prekyba, amatai, pramonė, kapitalai ne mūsų rankose. O mūsų apšvietos laipsnis, o kultūrinės, visuomeninės įstaigos — kur jos ir kaip jos verčiasi? Lygindami save su savo tautiečiais iš anapus arba su tolimesniais vakarų Europos kraštais, juntame savo didelį atsilikimą ir skurdą. Mes, palyginus su jais, tai lyg kampininkas prieš valakinį ūkininką.

Taip mūsų gyvenimui išjudinti reikia talkos. Kai kaimynai rugiapiūtės ar įkurtuvių metu sueina visi pas vieną, darbas užverda ir, dabok, per dieną kitą jau jis baigtas. Suderintu darbu, prie šviesios vadovybės, kaip rodo Daugėliškio pieninės laimėjimai, galima ne vieną atsiekti ir šiose pat sąlygose, prie šių pat išteklių.

Mums stinga kapitalų bet kuriems didesniems darbams. Visi mes su mažu pinigu, o kartais ir visai be pinigo. Imkimės darbo vienybėje. Yra čia mūsų, sakysime, 100 tūkstančių. Sudėkime po 1 auksiną, o jau gausime 100 tūkstančių, o juk sudėti po vieną auksiną ne taip sunku ir prie geros valios visai būtų galima. Pagal statistiką išeina, kad mūsų krašto kiekvienas pilietis — didelis ir mažas — per metus prageria ir prarūko bent apie 15 auksinų, — sutaupykime bent pusę, o turėsime apie 750 tūkstančių kapitalą. Taip burdamasis mūsų skatikas į krūvą darys mus po truputį turtingesnius ir galingesnius.

Tų pačių vaisių gautume, jei imtume burdamiesi dirbti tautos kultūrinį darbą. Kai vienas lietuvis skaito knygą ar moko savo vaiką lietuviškai skaityti, tai nedaug; bet, jeigu taip imtų dirbti 50 tūkstančių, tai iš karto būtų žymu.

Supraskime laikotarpio dvasią

Dabar gyvename tokį laikotarpį, kada tautos rengiasi grumtynėms. Ką gi jos daro! Buriasi krūvon ir iš vieno veikia, pasiduodamos savo vadų valiai. Taip padarė italai, vokiečiai, taip mėgina daryti lenkai, rumunai, ispanai ir japonai. Italai ir vokiečiai, kurie pirmieji tautos vienijimo darbą pradėjo, jau šiandien gali pasidžiaugti gražiais laimėjimais. Karą baigiant, taip viena, taip antra valstybė buvo visai silpnutės, komunizmo pavojaus apimtos, o dabar su jomis labai rimtai skaitosi ir jų prisibijo visos Europos valstybės. Laikų dvasią ir reikalavimus turime ir mes suprasti. Jei nesuprasime ir neprisitaikysime, pasijusime galingesnių sutriuškinti. Išmintíes dalykas numatyti laiku ateitį, suprasti jos kelius bei lemiančias jėgas ir paimti tinkamą kryptį, kol dar nevėlu.

Vienybėje padidės mūsų vertė kaipo tautos. Maži ar dideli esame, jei būsime vieningi ir ryžtingai eisime savo keliu, skaitysis su mumis mūsų artimieji ir tolimesnieji kaimynai. Šiam gyvenimo dėsniui papatvirtinimą mes jau randame savo atgimimo laimėjimuose. Buvome pradžioje šiokie ir tokie — litvomanai, nykštukai, apakėliai — apie mūsų pastangas kitaip nekalbėjo ir nerašė, kaip tik su pašaipa ir panieka, o šiandien jau tie patys žmonės ar jų vaikai gerbia lietuvių nepriklausomybę, ieško valstybinių santykių su Lietuvos valstybe ir kartais net pagiria mus. O taip dar nesenai buvo visai kitaip...

Tai gali mus paskatinti, sukelti mums vilties ir pabūti jėgų šaltiniu. Iš praeitis tavo sūnūs te stiprybę semia...

Po mėginimo laikų yra vilties, kad prasidės mums geresni laikai. Visi mes juntame, kad šis tas kinta mūsų gyvenime, gimsta naujos sąlygos, susidaro nauji uždaviniai, reikia, kad mes tai pasitiktume vieningi tautos dvasia, sąmoningi tautos tikslų ir savo uždavinių.

A. Radeika.

Lietuvos Valstybės konstitucija įsigaliojo

Prieš 3 mėnesius Lietuvos Valstybės Seimas buvo priėmęs naują konstituciją. Ji buvo paskelbta visuomenės žiniai, kad galėtų su ja susipažinti ir pareikšti dėl jos savo nuomonę, — net pareikalauti jos pakeitimo ar visuotinio balsavimo jai priimti. Gegužės 12 dieną tas laikas pasibaigė, niekas jokių reikalavimų nepareiškė, konstitucija įsigaliojo. Ta proga Seimo rūmuose įvyko iškilmės.

Gegužės 12 d. 12 val. į Seimo rūmus susirinko Seimo atstovai, vyriausybė, kariuomenės vadovybė, šiaip aukštieji pareigūnai, diplomatinis korpusas, daug spaudos—vietos ir užsienio—atstovų. Iškilmėse dalyvavo ir pats Valstybės Prezidentas Antanas Smetona.

Seimo pirmininkas inž. Šakenis atidarė iškilmingąjį Seimo posėdį ir pavedė sekretoriui išvardinti visas organizacijas ir paskirus asmenis, atsiuntusius Seimui sveikinimus, kurių iš tikro buvo gana daug. Tenka pabrėžti, kad sveikinusių tarpe buvo labai daug įvairių darbininkų organizacijų. Visi sveikinusieji reiškė džiaugsmą ir pasitenkinimą, kad susilaukė tokios konstitucijos, kuri įneš į viešąjį valstybės gyvenimą tvarką, drausmę, o su jomis ir gerbūvį.

Po sveikinimų įžangos žodį tarė inž. Šakenis. Jis nupasakojo trumpais žodžiais, kokius sunkumus teko nugalėti Seimui, svarstant konstituciją. Naujos konstitucijos pagrindan buvo padėta senoji laikinoji konstitucija, kuri kaipo gyvenimo išmėginta reikėjo vienur kitur pakeisti ir papildyti. Jau tas faktas, kad nauja konstitucija per 3 mėnesius nesusilaukė iš visuomenės pusės pasipriešinimo, rodąs, jog konstitucija kelia joje pasitikėjimą susilaukti geresnės ateities.

Valstybės Prezidentas A. Smetona susirinkusiųjų buvo sutiktas delnų plojimu ir garsiu „valio“. Jo kalba buvo išklausyta su dideliu atsidėjimu.

Savo kalbos pradžioje Valstybės Prezidentas nupasakojo, kokių blogumų buvo susilaukęs kraštas, kada buvo paklausęs liberalizmo viliojimų ir pagal jo nustatytus dėsnius buvo priėmęs pirmąją konstituciją. Tas pat buvo ir kitose Baltijos valstybėse. Prasidėjo geresnių konstitucijų, atseit, geresnės valstybės santvarkos, ieškojimas. Komunizmo svajonės, fašizmo ir rasizmo realizmas teko atmesti. Naujoji konstitucija teko grįsti ne luomų kova, bet darniu jų sugyvenimu.

Naujoji Lietuvos Valstybės konstitucija žymiai sustiprina valstybės prezidento valdžią. Valstybės prezidentai ne tik prezidentaus, bet visam valstybės gyvenimui ir vadovaus. Jis savo valdžią ir valią vykdys per vyriausybę, seimą ir teismą. Vyriausybės rankose bus vykdomoji valdžia, ji galės įteikti Seimui svarstyti įstatymus. Valstybės prezidentas galės vyriausybės narius — ministerius — skirti ir atleisti, su jais svarbiais momentais leisti įstatymus ir spręsti ūmai iškilusius reikalus. Seimas svarstys ir leis įstatymus, kontroliuos vyriausybės darbus, svarstys ir priims valstybės biudžetą. Teismas išleistųjų įstatymų ribose taikys piliečiams teisėtumą. Piliečio teisės, jo laisvė bus derinama su doros dėsniais, kad nevaržytų kitų piliečių teisių ir laisvės.

Santykis su tikybomis bus pagrįstas tolerancija, katalikų Bažnyčios teisės bus respektuojamos, nevaržomos, gerbiamos, jaunimo auklėjimas eis ir jos priežiūroje. Tačiau civilinė metrikacija būsianti įvesta ir ja galės naudotis nereliginio nusiteikimo asmens, tikintiesiems būsianti palikta laisvė metrikacijos reikalus atlikdinėti dabartine tvarka.

Tautinių mažumų teisės bus saugojamos; joms konstitucija užtikrina galimybę ugdyti savo kultūrą per organizacijas ir mokyklas.

Opozicija šia konstitucija nebūsianti patenkinta, įvairūs internacionalistai įžiūrėsią joje ne pažangą, bet atžangą.

Konstitucija ne amžina, keistina; kitos kartos galėsiančios priimti naują, pagal savo reikalus, sąlygas, ūpą.

Po Valstybės Prezidento kalbos buvo sugiedotas tautos himnas, pats Valstybės Prezidentas išlydėtas maršu ir garsiais „valio“.

Po to iškilmingas Seimo posėdis buvo baigtas.

Didžiųjų valstybių ašys ir mūsų likimas

Europos gyvenimas lyg jūra: nuolat čia vyksta politiniai potvyniai ir atoslūgiai, kurie sukelia nemaža baimės ne tik mažoms, bet ir didelėms valstybėms. Neseniai išnyko Austrija ir tuo pačiu laiku ant mūsų galvų buvo pakibęs Demoklo kardas. Nedaug, rodos, betrūko, kad kiltų karo gaisrai ir pasipiltų upeliais žmonių kraujas. Dabar vėl kūpa tiršti pavojingi debesys ties Čekoslovakijos sienomis. Žodžiu, paskutiniais metais stačiai įėjo į madą nuolat išdidžiai grasyti silpniesiems ir rodyti jiems didelę savo kumštį.

Pavasario saulei šiaip taip įkaitinus žemę ir ėmus vis dažniau šildyti, Vakarų Europos politikų kalvėje neseniai buvo nukalta nauja stipri Londono — Paryžiaus ašis, kuri nuramino taikos ištroškusią Europą, bet nevisiškai. Mat, šiai ašiai rūpi pirmiausia savo interesai ginti.

Pasidalijus didžiosioms valstybėms ašimis, Europos padėtis mažiesiems politiniams kūnams nedaug gero lemia. Ženevos tarptautinei įstaigai baigiant bankrutuoti, vis labiau aiškėja, kad mažiesiems sunku laukti paramos ir užtarimo iš šalies. Užuot gynusi savo narių nepriklausomybę, Ženeva pati pamažėle ima dalyvauti pavergtųjų laidotuvėse. Praėjo jau tie laikai, kada didieji mažųjų skriaudėjai, apskųsti Ženevai, turėdavo bent paraudonuoti prieš pasaulį ir jam šiaip taip dėl savo

M. LUKŠYS

Svarbūs atsitikimai

Klaiki nykuma supa, gaubia apylinkę. Juoduoja laukai, stypso šalia vieškelio pliki gluosniai. Vėjas šaltas, šiurpus; smarkiau pūstelėjęs, graibsto sudegusių dvaro klojimų pelenus, pakelia juos ir vėl paleidžia tarp niūksančių, stypsančių sienų griuvėsių. Vietomis riogso aprūkusios sienos, šalia jų vargsta kadaise žaliavę, šlamėję jovarai, dabar — pliki, apdegę.

Visas dvaras klaikumu persisunkęs, tikra pagaira. Jokio žmogaus, jokio gyvio, tik kėpsančios sienos. Retai kada pasirodo varna, kelis kartus dusliai karktelia, ir vėl tylu. Dar nykiau pasidaro, kai pakyla rūstus vėjas: daužydamasis pasieniais už vieno kampo užkliūva, už antro sugriebia susivėlusių šiaudų pluoštą, jį išsklaido, smarkiai užtelėjęs bėga prie kito klojimo, vėl judina, žarsto degėsius. Visas oras suodžiais persisunkęs, net sunku kvėpuoti.

Paliai vieną stypsančią sieną, užvėjoje, pūpso keturi kupsteliai. Vėjui nerimstant, jie sujuda, dusliai atsikosti. Purptelia pasmėlusios nosytės, ir vėl kailiniukuos pranyksta. Užmiršę alkį, vėją, kuičiari pelenuos vienas paskui kitą kalbasi:

— Čia mano tvirtovė.

— Ve, koks mano kareivis. Iš žemių tik galva kyši, pasislėpęs, kad šauja, kad šauja, ir priešai bijo pasirodyti.

— Še, vyre, mano didžioji armota. Kai šausiu, ir sienos subyrės.

— Ką tavo?! Mano kareivis tik spriktą — ir nėr tavo armotos. — Rankoje laikydamas molinį žmogiuką, rėžė kumštimi į iš pelenų kyšantį vamzdį. Pelenai sudulkėjo, ir vamzdelis kelis kartus apsivertė.

Tai buvo didžioji! Ki ki ki, — papliupo trejetas gergždžiančių balselių.

Bet juokas virto greit ašaromis. Užgautasis šoko gintis. Stvėrė rieškučiomis pelenų ir tėškė visiems trims į akis. Kilo sumišimas. Kol pražiūrėjo, liko tik tryse bestovį. Nebuvo ir jokių tvirtovių, jokių kareivių—visa buvo išlyginta pelenuose. Tingiai pažvelgė į sugriuvusius svajotus karo laukus visi trys paeiliui sužiovavo. Apsidairę pakreipė akis į namus.

— Vyrai, žiūrėkit, kas už mūro užslinko.

— Tur būt žydas.

— Eik tu, asiliuk. Žydas! Ar nematai, šalia kelio kryžius stovi: žydas bijo eiti pro kryžių, jis toli laukais prasilenkia, sakė senelė.

— Tai kas?

Nieks neatsakė. Visi tylėjo ir įdomiai sekė sunkiai einantį žmogų. Jis, dusliai alsuodamas, didele gluosnio šaka remdamasis, priėjo prie vaikų.

— Tegul bus pagarbintas...

— Per amžius...

Vaikai arčiau susiglaudė. Atėjusis nuvargusiomis akimis lėtai žvalgėsi ir vaikus klausinėjo:

— Kur dvaro klojimai?

Vienas vaikas suprunkštė ir galvą įspraudė į delną.

— Sudegė.

— Kas juos sudegino?

— Kas?—nustebusiu balsu vienas paklausė. — Vokiečiai. Vieną naktį rusai suėjo į klojimus ir sulipę ant šiaudų sumigo. Vokiečiai atskrido orlaiviu ir padegė. Taip viskas ir supleškėjo.

— O visai netaip buvo,—įsiterpė antras. — Tu nežinai. Šovė — ir uždegė.

— Šovė ir uždegė! Kur tavo galva? Kaip be degtukų užsidegs!

— Taip ir sudegęs visas dvaras. O žmonės gyvi? — ir pradėjo apie visus apie visus dvaro gyventojus klausinėti. Apie visus išklausinėjęs, vėl iš pradžios klausinėjo:

— O Karklys gyvas?

— Ne, sakiau.

— Aš taip ir maniau. Teisingai varna pralėkdama sakė: „Kar! kar“! Daugiau, matyt, susigraudinus neįstengė pasakyti. Bet aš tuoj supratau, kad ji norėjo pasakyti: „Karklys mirė“.

— Tai varna tau, seneli, pasakė?

— Taigi, taigi. Lėkdama pro šalį... — senelis sukosėjo ir mintis nutrūko. Pasidairęs suspaudė lazdą ir pradėjo eiti link kumetynių. Vaikai, šalimais stumdydamiesi, rodė, kam priklauso kurie langai kumetynėse. Senelis užėjo pas senąjį kerdžių Motiejų. Ten jis prieš karą visuomet užeidavo. Didžiausiu nustebimu visi pradėjo jį sveikinti:

— Jonelis!

— O Jonelis!

— Ar dar tu gyvas?

Klausimų nestigo. Atsakymai buvo įdomūs, bet neaiškūs. Kelis kartus tuos pačius klausimus atsakinėjant, pradėjo aiškėti Jonelio (jį taip visi vadindavo, nors jau buvo apie 50 metų) sugrįžimo istorija.

Dabar grįžta iš Vokietijos. Ten buvo dvejus metus nelaisvėje. Nors buvo suvargęs, bat nelaisve perdaug nesiskundė. Kaip buvę taip, svarbu, kad dar ir pinigų parsinešęs.

— Kaip, Joneli, iš tavęs neatėmė pinigų?

— Iš manęs? Ne jiems atimti! Manęs visi bijojo: žinojo, kad aš ir pas patį karalių galiu nueiti. Pasiskųsčiau.

— Kaip tu nueisi, nei rašyt, nei skaityt nemokėdamas?

— Aš pasirašau, aš ir pasiskaitau, kiek man reikia. Bet Vokietijoje aš mokyčiausias buvau. Būdavo, sueinu kokį, tas ir klausia: „Ar tu, Jonai, gimnaziją baigei, kad tiek daug žinai“? Aš kai pradėdavau pasakoti, visi kaip pamokslo klausydavo: „Dar, Jonai, daugiau“! mane visi prašyt. Aš nepasakoju. Tada vienas fenigį, antras. Aš vėl pasakoju. Už tat ir pinigų parsinešiau 7 markes ir 5 fenigus.

— Tiek daug! Kur juos dėsi? Tur būt, žmoną manai pirkti?

— Man nereikia po nosimi...— greit atsikirto. Šis klausimas jam mažiausia rūpėjo.

— Tai vėl kromelį nešiosi?

— Tai jau ketinu.

Visi nustojo kalbėję, susėdo prie stalo. Viename stalo gale atsisėdo ir Jonelis. Visiems pradėjus valgyti, jis pasiėmė bliūdą į rankas ir nusigręžė nuo stalo.

— Ar tu dar neužmiršai atbulas pas stalą sėdėti? Sėsk kaip visi.

— Kam jie turi žiūrėt, kaip aš valgau — neatsigręždamas atsakė Jonelis.

Pavalgę prasiskirstė nuo stalo. Vyrai klausinėjo Jonelį, moterys verpė. Jonelis, valandėlę patylėjęs, žiūrėdamas į verpiančias moteris, tarė:

— Kad aš turėčiau žmoną, prie ratelio skambalėlį pritaisyčiau — jai nebūtų nuobodu.

(B. d.)

negražių darbų pasiaiškinti. Tai buvo, galima sakyti, Tautų Sąjungos aukso gadynė, po kurios atėjo kitos — menkesnių metalų laikai. Ir šiandie jau iš Ženevos nė viena prispausta ir pažeminta tauta nieko gero nelaukia, tik pretensingosios valstybės tą įstaigą išnaudoja savo egoistiniams tikslams.

Tur būt, nebūtų klaidinga tvirtinti, kad prigesus čia kalbamosios tarptautinės įstaigos žvaigždei, pašlijo ir visos eilės valstybių tautinių mažumų reikalai. Dabar mažumų neskriaudžia ir jų teisių nemindo tik tas, kas nenori. Valstybių konstitucijos, nors ir skelbiamos esą visiems piliečiams lygios, vis dėlto toli gražu nevienodai taikomos. Įstatymų praktika labai skiriasi nuo teorijos. Visur reikalaujama iš piliečio pareigų valstybei, bet ne visur atsimenama piliečių lygybė ir teisės. Vokiečiai jau gina kiek įmanydami savo žmones gyvenančius kitose valstybėse. Kitos, silpnesnės valstybės, noromis nenoromis turi tylomis žiūrėti, kaip skriaudžiami jų tautiečiai.

Šitokiomis aplinkybėmis kila klausimas, kas veikti, kad tautinės mažumos daugiau savo teisių įsigytų. Rūpi mums čia, žinoma, šio krašto lietuviai ir jų ateitis. Atsakymas trumpas: kiekvienas žmogus yra savo laimės kalvis. Norėsi, ieškosi, prašysi, pagaliau reikalausi, žodžiu, rūpinsies — gausi, nesirūpinsi—niekas nieko nepadovanos. Tik pasakų šalyje kepti karveliai patys į burną lekia. Realiame, apčiuopiamame pasaulyje viskas reikia užsidirbti ir išsikovoti. Anot mūsų žmonių pasakos dykai niekas ir ausin nekerta. Vadinasi, aišku, kad reikia rūpintis. Tik prisiminkime, kiek prieškariniais laikais lietuvių buvo padėta pastangų spaudai atgauti, draugijoms steigti, ir suprasime, kad be viso to jie būtų nieko negavę, o šiandie nebūtų turėję savo valstybės.

Visi mes, rodos, labai daug ir gražiai mokame paaimanuoti, kad va šitaip ir anakaip tas ar kitas dėdė blogai padarė, nuskriaudė, neteisėtai atėmė, pasisavino. Visi mes gana dažnai pasisakome išsiauklėję savyje per amžius ko ne rekordinį kantrumą. Kartais tuo savo kantrumu lyg ir pasididžiuojame. Gal būt, vienas kitas tariamės per savo kantrumą į didvyrių eiles patekę. Tačiau, manding, mūsų gyvenamose sąlygose klaidinga būtų taip manyti. Kad ir geras dalykas kantrumas, bet nevisuomet juo galima pasikliauti.

Gyvenimas — yra savo rūšies logika. Iš tam tikro protavimo visuomet turi būti daromos išvados. Po šių metų atmintinos kovo 19 dienos daug kas laukėme atmainų ir mūsų krašte, tačiau beveik nieko dar nesulaukėme. O kada sulauksime? Tada, kai *visi kaip vienas* imsime reikalauti to, kas mums visiems teisėtai priklauso.

Dabar pakitėjusios sąlygos aiškiai rodo, kad jau laikas pradėti belsti į didžiųjų sostų duris ir langus, kad laikas prašyti mūsų kaimiečiui, inteligentui ir apskritai — kiekvienam lietuviui, kad iš naujo gyvenimo protavimo būtų padaryta išvada. O toji išvada šitokia: lietuvis negali gyventi be savo lietuviškų draugijų, knygų ir kitų kultūrinių gyvenimo priemonių.

V. M.

Lietuvos Bičiulių Sąjunga Varšuvoje

Mūsų spauda jau yra rašiusi apie šią Sąjungą. Jos atsiradimas daug ką mūsų nustebino. Ir kur gi? Čia eina kova, o Varšuvoje atsiranda geros valios lenkų, kurie (1933 m) įkuria Lietuvos Bičiulių Sąjungą. Iš pradžių atrodė įtartina. Dabar betgi galima jau įsitikinti, kad daugumas šios sąjungos narių yra mūsų tautos ir Lietuvos Valstybės bičiuliai, kad ši sąjunga iš tikrųjų palankiai nusiteikusi lietuvių tautos atžvilgiu.

Kai mūsų krašte buvo uždaromos lietuviškos organizacijos, mokyklos, skaityklos, sulaikomi lietuviški laikraščiai, tada Lietuvos Bičiulių Saj. kreipėsi į Lenkijos sprendžiamuosius veiksnius, prašydama tokią akciją sušvelninti. Tiesa, ji gavo iš ten neigiamą atsakymą, bet faktas kad tuo reikalu darė žygius. Šiandien šios sąjungos tikslų jau nereikia įtarinėti, nes, mano įsitikinimu, ji turi gerų norų ir ateityje gali mums daug padėti.

Po kovo 19 dienos papūtė kiti vėjai. Tačiau mūsų gyvenimo sąlygos dar nekitėja. Apie tai jau žino ir Lietuvos Bičiulių Sąjunga. Galimas dalykas, kad ji darys žygių ir šiuo reikalu.

Šiomis dienomis Lietuvos Bičiulių Sąjunga reorganizuojasi. Gegužės 10 dieną įvyko jos narių visuotinis susirinkimas. Jame buvo apie šimtą dalyvių. Visi jie seni, žili. Jaunųjų nėra. Vadinasi, ryšis tarp lietuvių ir lenkų yra tik senojoje kartoje.

Sąjungos pirmininkas p. Strašewičius, atidarydamas susirinkimą, pasakė, kad nuo šiol imama veikti kitose sąlygose, kad dabar į Lietuvą žiūrima kaip į tikrai suvereninę valstybę ir laisvą lietuvių tautą.

Tolimesnėje susirinkimo eigoje kalbėjo senatorius Romanas (b. vaivada), tvirtindamas, kad lenkų tauta norinti bendradarbiauti su lygia ir laisva lietuvių tauta, kuri turi teisę būti savoje nepriklausomoje valstybėje. Jo žodžius susirinkimas priėmė garsiais bravo ir delnų plojimais.

Be to, dar kalbėjo senatorius Zubovičius, kuris irgi pagerbė Lietuvos suverenumą, bet įrodinėjo, kad esą reikia sudaryti blokas nuo Talino, Rygos, Kauno, Varšuvos iki Bukarešto, kuris galėtų spirtis prieš du totalizmus (Rusijos ir Vokietijos).

Visi kalbėtojai*) pripažino, kad reikia gerbti Lietuvos nepriklausomybė ir pamiršti apie ūnijas.

Susirinkusiųjų tarpe buvo ir pesimistų. Senas inž. Vaisbunas pasakė: „Mes turime tik sentimentą prie Lietuvos. Tai mūsų platoniškoji meilė. Tegul dabar atsišaukia lietuviai. Jeigu jie mus prašys bendradarbiauti, tai galime prisidėti". Tačiau jo nuomonę daugumas kalbėtojų paneigė, ir nusistatyta, kad iniciatyva turinti išeiti iš šios sąjungos. Buvo pažymėta, kad lietuviai nepripažįstą jokių sentimentų, jie esą 100% realistai. Esą, reikią sueiti į glaudesnius santykius mokslo ir kultūros srityse.

Sąjunga nutarė suorganizuoti šias komisijas: 1) mokslinę, 2) literatinę ir artistinę, 3) ekonominę, 4) kraštotyros, 5) spaudos ir propagandos, 6) knygų leidimo. Visos jos nusistatė tiksliau susipažinti su Lietuvos gyvenimu. Tikimasi, kad netrukus ši sąjunga turės persiorganizuoti į „Lenkų-lietuvių susiartinimo draugiją".

Ką Lietuvos Bičiulių Sąjunga darė ir tebedaro? Jau 1934 m. aplinkiniu keliu turėjo kontaktą su Kauno mokslo vyrais, atsigabeno iš ten knygų ir susipažino su terra incognita — Lietuva.

Buvo laikas, rada Varšuvoje ir šios sąjungos narių tarpe buvo susidarę nuomonių skirtumai. Kai kurie aiškino, esą nereikalinga Lietuvai nepriklausomybė, nepripažino atskiros lietuvių tautybės ir skirtingos nuo lenkų lietuviškosios kultūros. Bet tuomet sąjungos pionieriai energingai užginčijo ir išleido atsišaukimą, kur buvo užakcentuotas reikalas gerbti Lietuvos suverenumą ir lietuvių kultūrą. Be to, dar sąjunga pasirūpino išleisti lietuvių literatūros antologiją, kurią išvertė p. Kairiūkštienė. Šiomis dienomis žada išleisti šios antologijos ir II dalį.

Ateityje manoma daugiau informuoti savo narius apie Lietuvą, ruošiant paskaitas, leidžiant knygas ir finansuojant jų autorius. Sąjunga tikisi surinksianti daugiau narių ir tada pasiūlysianti Kaunui, kad sutiktų pradėti abipusišką lenkų-lietuvių bendradarbiavimą.

Daugumas šios sąjungos narių moka lietuviškai. Kai kurie yra baigę Marijampolėje gimnaziją ir dabar Varšuvoje yra prisiekusiais lietuvių kalbos vertėjais. P. Bankovskis pasiūlė išmokti visiems šiek tiek lietuviškai, nes, esą, lietuviai nemėgstą tų lenkų, kurie nė kiek nemoka lietuviškai. *K. U.*

*) Inžinieriai, advokatai, generolai, profesoriai, senatoriai ir šiaip aukšti valdininkai.

Jaunimo auklėjimas Vokietijoje

Įsigalėjus Vokietijoje hitlerininkams, buvo atkreiptas ypatingas dėmesys į jaunimo auklėjimą, kurio pagrindan paimtas dar 1936 m. gruodžio 1 dienos įstatymas, kuriame kalbama apie viso Vokietijos jaunimo organizaciją — *Hitlerjugend* (Hitlerio jaunuomenė). Šio auklėjimo sprendžiamieji veiksniai yra: šeima, mokykla ir pati Hitlerjugend organizacija. Kadangi jaunimas yra tautos jėgų šaltinis, tai jis turi būti apsaugotas nuo visų opozicijos srovių įtakos, kadangi tos srovės, pasak hitlerininkų, prarado vokiečių tautos pasitikėjimą. Čia įstatymo autoriai turėjo galvoje visas opozicines grupes, o ypač didžiausius hitleriško auklėjimo priešus; individualizmą ir internacionalizmą. Pažymėtina, kad prie savo idėjinių priešų hitlerininkai priskaito ir krikščionybę.

Šios srovės laikomos tautos vienybei kenksmingos, nes individualizmas ugdo „sau žmogų" ir tuo būdu jaunuolis negali būti disciplinuotas, organizuotas. Vėl internacionalizmas ugdo abstrakcinį žmoniškumo supratimą, statydamas pavienius žmones ir pašalines ideologijas aukščiau tautos reikalų. Pagal hitlerininkus, visokeriopos jėgos šaltiniu ir vienintelių gyvenimo tikslu yra *tautos gerovė.* Auklėjimo tikslas—parengti jaunimą tautos tarnybai.

Iš to hitlerininkai ir daro išvadą, kad tik Hitlerjugend organizacija gali žinoti, kuriuo keliu reikia vesti tą jaunimą, kad atsiekus minėtus tikslus. Tik tauta turi teisę auklėti jaunimą ir tik tautos įgaliota šeima, mokykla ir organizacija gali tas pareigas atlikti.

Hitlerininkai nesutinka ir su tuo, kad tėvai turi teisę savo vaikus auklėti ir, kad tėvų teisės auklėjimo srityje yra didesnės negu tautos. Tiesa, hitlerininkai neneigia to fakto, kad šeima yra sveikos tautos pagrindu, bet teigia, kad ji neturinti tikslo pati savyje, nes jos tikslas yra tautos gerovė ir tik tame yra šeimos egzistencijos pateisinimas. Todėl, esą, negalį tėvai auklėti ir skiepyti vaikams tokių dėsnių, kurie prieštarautų hitlerininkų ideologijai. Šeima auklėjimo srityje turi būti nuolatinėje tautos priežiūroje, nes tas pareigas pildo tik tautos įgaliota. Jeigu bus susekta priešinga hitlerininkams auklėjimo įtaka, Hitlerjugend jaunimo organizacijos vadai galės iš tėvų tas pareigas atimti, ir vaikus paimti savo žinion.

Hitlerininkai nesutinka ir su Bažnyčios įtaka į jaunimo auklėjimą. Neatsižvelgiant į tikybų skirtumą, mokykla turi būti viena. Hitlerininkai tokį savo nusistatymą teisina šitaip: Dievas visų pirma sutvėrė žmogų, rasę, tautą, o tik vėliau leido kurtis įvairioms tikyboms ir bažnyčioms, todėl visose srityse turi vadovauti ne Bažnyčia, bet tauta ir todėl jaunimo auklėjimas turi priklausyti tik tautai.

Hitlerininkai puikiai supranta, kad ateitis priklauso tam, kas turi savo įtakoje jaunimą ir todėl jie visokiais būdais stengiasi tą savo įtaką jaunimui įskiepyti. Mokykla ir tėvai duoda vaikui bendrą išsilavinimą, o Hitlerjugend organizacija lavina jaunimą visuomeninėje srityje.

Tokio nusistatymo laikydamiesi, hitlerininkai verčia visą jaunimą prie tos organizacijos priklausyti, kartu tikėdamiesi susilaukti gražių vaisių. Ar jaunimas neapvils hitlerininkų partijos ideologų ir ar koks smarkus rėžimas nesudegeneruos vokiečių jaunimo, parodys tik ateitis. *P-as.*

KORESPONDENCIJOS

Apsas, Brėslaujos apskr. *Domisi lietuvišku gyvenimu.* Nors šios apylinkės lietuviai gyventojai jau nebeturi jokių lietuviškų organizacijų, nei lietuviškų mokyklų, nei skaityklų, nei vaikų darželių, tačiau juose organizuoto gyvenimo supratimas yra ryškus. Jie gyvai domisi lietuvišku gyvenimu ir stropiai seka politikos įvykius.

Atvažiavus Lietuvos įgaliotam ministeriui pulk. K. Škirpai į Varšuvą, daug vietos susipratusių lietuvių nusiuntė jam savo sveikinimus.

Lenkijai užmezgus su Lietuva diplomatinius santykius, dabar vietos ir apylinkės lietuviai gyvena viltimi, kad vėl bus leista veikti uždarytoms lietuvių draugijoms ir tuo pačiu uždarytiems tų draugijų skyriams, uždarytoms lietuviškoms mokykloms, skaitykloms ir vaikų darželiams.

Apso valsčiaus ūkininkai yra daugiau mažažemiai. Todėl jie tikisi, kad vykdant žemės reformą jie galės gauti žemės iš apylinkės dvarų. Kai kurie dvarai dabar jau parceliuojami. Vienas kitas lietuvis kaimietis norėjo nusipirkti žemės, bet kol kas negavo leidimo. *Žekas.*

Švenčionėliai. *Dėl pamaldų.* Vietos klebonas kun. Bazevičius vis dar keičia vietos bažnyčioje pridedamųjų pamaldų tvarką. Pagal lig šiol nustatytą tvarką vieną savaitę per visas dienas pridedamosios giedamos pamaldos buvo lenkiškos, kitą savaitę—lietuviškos. Kitos savaitės pamaldos prasidėdavo šeštadieniais po mišparų. Jeigu būdavo lenkų savaitė, tai šeštadienį po mišparų jau galėdavo giedoti lietuviai, ir atvirkščiai. Bet kun. Bazevičius tokią tvarką jau yra pakeitęs. Pav., gegužės 8, 9 ir 10 dienomis čia buvo keturiadešimtiniai atlaidai. Jie prasidėjo lenkams skirtoje savaitėje (šeštadienį), todėl po mišparų jau turėjo giedoti lietuviai. Bet tą dieną kun. B. padarė lenkams gegužines pamaldos ne prieš, bet po mišparų. Be to, lenkiškai buvo giedama dar ir po gegužinių, uždarius Šv. Sakramentą.

Kadangi toks pamaldų keitimas yra buvęs ne kartą, tai Švenčionėlių parapijos lietuviai, nenorėdami skriausti nei lenkų, nei savęs, šiuo reikalu ketina kreiptis pas arkivyskupą, kad jis įsakytų vietos bažnyčioje nustatyti pastovią lietuviškų ir lenkiškų giedojimų tvarką.

Švenčionėlių liaudies mokyklos prefektas kun. Lachavičius jau yra iškeltas į Turmontus, o jo vieton yra paskirtas kun. J. Naumavičius. Kun. Lachavičius, bemokytojaudamas Švenčionėlių mokykloje, yra panaikinęs tikybos pamokas lietuvių kalba. Ar naujas prefektas senąją tvarką (lietuvišką tikybos dėstymą) vėl sugrąžins, dar neaišku. Bet lietuviai tėvai tikisi, kad naujas prefektas jų atžvilgiu būsiąs teisingesnis.

Zet.

Lyda. *Atidėta byla.* „Aido" 4 numeryje buvo rašyta, kad gegužės 12 dieną Lydoje būsianti svarstoma V. Dailydkos byla, kurioje jis kaltinamas už tai, kad esą, Lydos apskrityje jis ruošėsi atplėšti Lenkijos valstybės vieną dalį, laikydamas ir skolindamas knygas ir skleidęs žinias, kad šiaurinės vaivadijos atiteksiančios Lietuvai. Tą dieną byla ir buvo pradėta svarstyti. Bet neužbaigta ir atidėta kitam kartui, nes į teismą neatvyko Vilniaus vaivadijos įstaigos lietuviškų reikalų referentas p. Marijonas Beuermanas.

Kaip žinia, V. Dailydka pradžioje buvo suimtas ir laikomas Lydos kalėjime. Bet paskiau už užstatą buvo išleistas. Dabar gyvena Rodunės valsčiuje.

Lydietis.

Randamonys, Gardino apskr. *Ištrėmė.* Gegužės 9 dieną Raudamonių kaimo gyventojas Daminykas Jakovanis gavo iš Gardino storastijos įstaigos raštą, kuriuo uždrausta jam gyventi pasienio ruože. D. Jakovaniui įsakyta iš Randamonių išsikelti per dvi dienas, Ištremtas 10-čiai metų. Bet dar duota teisė apeliuoti vaivadijon.

J.

Kuksos. Tverečiaus vals. *Buvo gaisras.* Gegužės 11 dieną čia buvo gaisras. Sudegė trijų ūkininkų (A. J. Genio ir Grigeliūno) trobesiai. Sudegė visas juose buvęs turtas. Padegėlių šeimos liko be pastogės ir be duonos, neturės kuo ir užsėti laukų. *Kr.*

MANO PASTABOS

„An sauso nieks neklauso"

Patenkintas jaučiasi „Aido" redaktorius, susilaukęs jubiliejaus, kurį šventė laimingai, be kliūčių, išleidęs penktą numerį. Laimingas jaučiuosi ir aš, galėdamas toliau rašyti savo pastabas, nors nežinau, ar jos skaitytojams patinka. Juo labiau privengiu, kad šios mano pastabos tikrai kai kam gali nepatikti. Bet gyvo reikalo verčiamas rašau ir tiek.

Sulaukęs „Aido" jubiliejinio numerio, įsmukau redakcijon, teiraudamasis „kas gero" ir „kas naujo?" Redaktorius man kyšt panosėn krūvą laiškų. Skaitau ir miela širdyje darosi. Ir tikrai, kaip čia žmogus nesidžiaugsi, kai tiek daug gauta iš visų mūsų krašto kampelių laiškų, kurių autoriai džiaugiasi susilaukę dažniau einančio laikraščio. Tie gausūs laiškai, ne tik iš mūsų kaim , bet ir iš kitose valstybėse gyvenančių lietuvių, yra aiškus įrodymas, kad mūsų visuomenė jau įvertino lietuviško laikraščio svarbumą, suprato, kad be laikraščio ir negerai ir negražu.

Skaitome su redaktoriumi gausius laiškus ir džiaugiamės. Į mūsų kalbą įsimaišė ir administratorius. Jis, mat, irgi turi ką pasakyti, todėl teiraujamės jo nuomonės.

— An sauso nieks neklauso,— nuskambėjo administratoriaus žodžiai.

Žiūrime į mūsų bendrakalbį ir nesuprantame, ką jis nori pasakyti, balsiai priminęs lietuvišką priežodį.

— Kaip tamsta, — kreipiuosi į poną administratorių, — supranti pasakytą priežodį ir kam jis galima pritaikyti?

Administratorius, duok jam Dieve ilgą gyvenimą ir gerą sveikatą, žmogus jau žilo plauko susilaukęs, ne iš vienos krosnies duoną valgęs, tuojau nieko negalvodamas atsakė:

— Nepamirškite tamistos apie prenumeratą. Ot kas yra. Svarbu, kad žmonės laikraštį ne tik skaitytų, bet kad už jį ir užsimokėtų. Dabar mana iš dangaus niekam nekrenta. Jūs rašote, gautus straipsnius tašote, lyginate, o man reikia galvoti, iš kur paimti auksinėlių visokioms išlaidoms. Ot kas yra.

— Prenumerata, — paguodžiau poną administratorių.

— Lengva pasakyti, bet sunkiau gauti. Mūsų žmonės vis dar galvoja, kad viskas galima dovanai gauti. O yra ir tokių, kurie užsisako laikraštį, bet už jį nemoka. Kiti dar gudriau daro. Kai sulaikai laikraštį, žiūrėk, po savaitės kitos gauni laišką, iš to paties kaimo, ta pačia pavarde, tik vardas kitoks. Paprastai perrašoma ant tėvų, brolių arba žmonų. Žodžiu, kad tik ilgiau nemokėti. Arba vėl inteligentai. Ateina, užsisako, pasižada sumokėti ir sudieu... keleriems metams. Primink tokiam ponui, tuojau įsižeidžia. Kaip tai, girdi, jūs man nepasitikite, kas aš jums, ar manęs nepažįstate? Pažįstame poną ir labai gerai pažįstame, tik prašome prenumeratą sumokėti. Daugiau nieko.

Tiek mums pasakė administratorius, žmogus prityręs ir teisingas. Į jo argumentus nieko negalėjome atsakyti, tik pritarėme supratę posakį:

A n s a u s o n i e k s n e k l a u s o

Iš tikro, taip yra ne tik pas mus, bet ir visame pasaulyje, kad už viską reikia mokėti. Gera būtų, kad ir „Aido" visi prenumeratoriai, džiaugdamiesi susilaukę dažniau einančio laikraščio, paremtų jį, sumokėdami prenumeratą, kuri ne Dievas žino kokio didumo.

Gal brangiems „Aido" skaitytojams ir ne visiems patiko šios mano pastabos. Bet ką darysi, kad dar iki šiol pasaulyje nieks neužgimė, kas visiems įtiktų.

R. M.

— Spaudos pranešimu, šio mėn. 14 dieną Kaune buvo pasirašyta sutartis dėl susisiekimo vandeniu. Turima galvoje susisiekimas laivais ir medžių plukdymas.

Lenkų spauda, pranešdama šią žinią, pažymi, kad kalbamos sutarties pasirašymas esąs dar vienas žingsnis, normalizuojant abiejų valstybių santykius.

VILNIAUS KRONIKA

Vilniaus lietuvių telegrama p. Premjerui

Teko patirti, kad šio mėn. 12 dieną visų uždarytų lietuviškų organizacijų atstovai nusiuntė Lenkijos premjerui generolui Skladkovskiui telegramą, kurioje prašo kuo greičiau išspręsti teigiamai balandžio 4 dieną įteiktame memoriale išdėstytus skundus.

Telegramą pasirašė šių uždarytų lietuviškų organizacijų atstovai: Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto, Vilniaus „Ryto", Švenčionių „Ryto", Lietuvių Mokytojų Sąjungos, Lietuvių Šv. Kazimiero Draugijos, Lietuvių Mokslo Draugijos ir Lietuvių Sporto Klubo.

Kartu teko patirti, kad iki šiol į telegramą dar negauta jokio atsakymo.

Pagerbtos lietuvės motinos

Liet. Kat. Blaivybės Draugijos valdybos rūpesčiu gegužės 15 dieną Vilniuje buvo pagerbtos lietuvės motinos. Tą dieną šv Mikalojaus bažnyčioje jaunimui ir vyresniesiems buvo pamaldos ir motinų garbei pritaikinti pamokslai. Vakare Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje buvo surengta iškilminga akademija. Jos programoje buvo: 1) Blaivybės Draugijos pirmininko kun. K. Čibiro paskaita „Meilė ir dėkingumas", 2) liaudies dainos, 3) deklamacijos, 4) muzikos kūrinių skambinimas, 5) dainos solo, 6) choro dainos.

Kun. K. Čibiras savo paskaitoje vaizdžiai apibūdino motinos meilę, jos pasišventimą savo vaikams ir iškėlė būtiną reikalą rodyti jai dėkingumą. Užbaigdamas pažymėjo, kad mūsų visuomenė lietuves motinas turėtų auklėti, globoti ir teikti joms paramos.

Liaudies dainas gražiai atliko Vytauto Didžiojo gimnazijos I, II ir III klasių mokinių choras. Dainavimas buvo įvairinamas tų pačių mokinių deklamacijomis.

Muzikos kūrinius fortepionu atliko p-lė E. Palevičiūtė. Ji ispūdingai paskambino M. K. Čiurlionies „Bėkit, bareliai", „Nocturną" ir J. Tallat-Kelpšos „Pasaką".

Solo dainavo Z. Prantkelevičius.

Programą užbaigė „Varpo" choras, kuris padainavo šešias gražias dainas. Kaip mokinių, taip ir šio choro dainose bei deklamacijose vis buvo minima ir gerbiama motina. Chorams vadovavo J. Sinius Akademijos metu scenoje kabojo gėlėmis papuoštas motinos su vaiku prie ratelio paveikslas. Aukštai per visą sceną didelėmis raidėmis švietė žodžiai: „Motin, tau pagarba", o apačioje prie paveikslo degė aukuras.

„Ryto" kuratorius sugrąžino gimnazijai 4.000 auks.

Mūsų spaudoje jau buvo rašyta, kad valdžios paskirtas kuratorius Vilniaus Lietuvių „Ryto" Draugijai adv. Steponas Vilianovskis buvo reikalavęs kuratorijos tikslam po 2000 auks. kas mėnuo. Jis tuos pinigus buvo du kartu paėmęs — iš viso 4000 auks. — iš lėšų, skirtų Vytauto D. gimnazijai ir dėl to gimnazijos mokytojai vieną mėnesį buvo negavę trečdalio savo algų. Dabar kuratorius, valdžios spiriamas, priverstas buvo paieškoti kuratorijos reikalui lėšų kitur („Ryto" namus užstatė ir banke užtraukė paskolą) ir 4000 auksinų sugrąžinti gimnazijos direkcijai. Jis tai ir padarė gegužės 14 dieną.

Nuimti prokuroro antspaudai

1937 metų kovo 17 ir 19 d. pas uždaryto Vilniaus Lietuvių Tautinio Komiteto pirmininką p. K. Stašį buvo atvykęs Vilniaus Iždinės III Įstaigos sekvestratorius, kuris aprašė ir užantspaudavo p. K. Stašio baldus: rašomąjį stalą, naminę biblioteką, sieninį laikrodį ir visus kitus gyvenamojo buto daiktus, palikdamas tik dvi lovas ir porą kėdžių.

Be to, sekvestravimo būdu iždinės valdininkai aprašė p. K. Stašio Dombrovskio Nr. 5 ir Literatų g-vėj Nr. 11 jo namų būtų nuomą, pažymėdami, kad ją imsianti Vilniaus Iždinė.

Visa tai aprašyta ir užantspauduota už nesumokėtus mokesčius (per 88.000 auks.). Tuomet arčiau pasiteiravus buvo sužinota, kad p. K. Stašys gavo sumokėti daugiau kaip 88.000 auks. už pelną, kurį, iždinės spėjimu, p. K. Stašys imąs iš krašte ar užsienyje turimų šaltinių, apie ką Iždinė sprendė iš to, kad p. K. Stašys yra rėmęs šio krašto badaujantiems lietuviams šelpti komitetą ir Vilniaus lietuvių įstaigas.

Tų pačių metų birželio 22 d. į pirmininko p. K. Stašio gyvenamąjį butą buvo atvykęs prokuroras Popov, kuris iždinės antspaudus nuo bibliotekos spintos nuėmė ir, peržiūrėjęs knygas, užantspaudavo savo antspaudu.

Dabar tenka sužinoti, kad š. m. gegužės 12 d. pirmininkas p. K. Stašys yra gavęs Iždinės raštą, kuriuo pranešta, kad 1937 m. kovo 17 ir 19 d. uždėti ant jo judomojo turto antspaudai nuimami. Tą pačią dieną atvykęs prokuratūros valdininkas antspaudus nuėmė.

Nuo nejudomojo turto sekvestras dar nenuimtas.

Už ką buvo suimti.

Kaip jau buvo rašyta, gegužės 11 dieną išleisti iš Vilniaus Lukiškio kalėjimo šie lietuviai: stud. Vincas Matuiza, mokyt. Julius Michnevičius, medicinos absolventas Juozas Markavičius ir amatininkai: Antanas Poviškis ir Vladas Miškinis, kurie buvo suimti šių metų kovo 17 dieną.

Dabar tenka sužinoti, kad po suėmimo šiems asmenims buvo įteikti Vilniaus apygardos teismo tardytojo raštai, kuriuose buvo pažymėta, esą, jie suimti už tai, kad ant skelbimų, kuriais, ryšium su įvykiais prie administracijos linijos, buvo pranešama apie organizuojamą kovo 18 d. Vilniuje protesto mitingą, lipdę atskirus pranešimus su žodžiais: „atšaukta" (odwołano). Teismo tardytojo nuomone, tai buvusi Lietuvos vyriausybės diversinė akcija ir suimtieji esą buvę Vilniaus Vadavimo Sąjungos aktyvūs nariai.

Gegužės 12 d. visi paleistieji buvo pašaukti Vilniaus tardomosio policijos įstaigon, kur jiems pranešta, kad jie iš savo gyvenamų vietų be leidimo kitur neišsikeltų.

Uždrausta leisti „Jaunimas"

Kaip buvo rašyta, Vilniaus miesto Storastija uždraudė J. Matoniui leisti lietuvių kalba savaitinius jaunimui skiriamus laikraščius „Jaunimo Balsą" ir „Jaunimo Žingsnius". Gavus antrąjį uždraudimą, gegužės 5 dieną buvo nusiųsta Vilniaus miesto Storastijai trečioji J. Matonio deklaracija, kurioje buvo pranešta, kad šį kartą norima leisti Vilniuje lietuvių kalba savaitinį laikraštį „Jaunimą", neišvardijant jokių priedų.

Dabar J. Matonis vėl gavo uždraudimą. Gegužės 12 d. Vilniaus miesto storastos p. J. Černichovskio pasirašytame rašte Nr. BP. 1/1 uždraudimas pažymimas šitaip:

„Uždraudžiu leisti lietuvių kalba laikraštį „Jaunimą" kartu su išvardintais priedais".

Uždraudimas ir šį kartą motyvuojamas tuo, esą, apie laikraščio leidimą panašiu pavadinimu kažkas kitas jau esąs pranešęs.

Kaune mirė du žymūs lietuviai

Gegužės 9 d. Kaune mirė jaunas, vos 26 metų amžiaus, gabus istorikas *Paulius Šliažas*. Jis yra parašęs apie Lietuvą visą eilę istorinių studijų ir suredagavo monografiją „Vytautas Didysis".

Gegužės 12 d. Kaune mirė teisių profesorius *Petras Leonas*. Velionis buvo žymus mūsų tautos veikėjas. Prieškariniais laikais buvo rusų Dūmoje lietuvių atstovu ir drąsiai gynė lietuvių tautos reikalus.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, P. Leonas buvo jos pirmosios vyriausybės teisingumo ministeris, vėliau Vytauto Didžiojo universiteto teisių fakulteto organizatorius, jo dekanas ir per 10 metų Lietuvos advokatų tarybos pirmininkas, žurnalo „Kultūros" redaktorius ir visos eilės organizacijų veiklus narys.

Prof. Petrui Leonui mirus, pirmas pareiškė jo šeimai užuojautos ministeris pirmininkas dek. Vl. Mironas, kitą dieną pareiškė užuojautos Valstybės Prezidento vardu jo kanceliarijos viršininkas dr. Bielskus.

Gudų poezijos vakaras

Kaip jau praėjusiame „Aido" nr. buvo paskelbta, šio mėn. 17 dieną Lietuvių Studentų Sąjungos bute rengiamas gudų poezijos vakaras su paskaita (lietuviškai) ir gudų eilėraščių deklamacijomis.

Pradžia 20 val.

A. Mickevičiaus paminklas kitoje vietoje

Prieš Velykas Mickevičiaus gatvės viduryje buvo pastatytas provizorinis iš lentų sukaltas poetui Adomui Mickevičiui paminklas, kad Vilniaus visuomenė išspręstų, ar toji vieta tikrajam paminklui būtų tinkama. Daugumui balsų per spaudą paminklo išvaizdą ir jo vietą supeikus, dabar paminklo pavyzdys jau išardytas ir jis pastatytas Ožeškienės aikštėje. Po to, rodos, bus dar perkeltas Ofiarnos gatvės kertėn, Bernardinų sodan ir dar kur nors...

Mažiau gauna, negu siunčia

Prasidėjus tiesioginiam pašto susisiekimui su Lietuvos Valstybe, pirmomis dienomis iš Vilniaus buvo išsiųsta daug laiškų. Lenkų spaudos žiniomis, dabar kasdieną siunčiama iš Vilniaus 600—700 laiškų, tuo tarpu gaunama daug mažiau.

Redakcijos atsakymai

Lietuviui. Dėl žinomų aplinkybių korespondenciją turėjome sutrumpinti. Prašome ir toliau mums bendradarbiauti.

Plokščiui Lietuviškais švietimo ir kultūros reikalais gali kreiptis į valdžios įstaigas kiekvienas šio krašto lietuvis pilietis. Už tai niekas negali būti traukiamas atsakomybėn. Tad tikėkite, kad ir už jūsų nusiųstą Varšuvon prašymą nemalonumų neturėsite.

Liepai. Kai kuo pasinaudosime. Kiti dalykai reikės atidėti.

J. Gruodžiui. „Aidas" galima išsirašyti kiekvienu laiku. Geriausia pasinaudokite su 4 numeriu nusiųsta pašto perlaida (przekaz rozrachunkowy) ir atsiųskite pinigus paštu. Tikresnis bus gavimas.

P. Valentukevičiui. Nejdėjome todėl, kad tai jau labai senas dalykas. Pagaliau ir įdėjus, maža tebūtų naudos.

Kada galima bus važiuoti

Kaip žinia, iki šiol tiesioginiu susisiekimu tarp Lietuvos ir Lenkijos valstybių gali naudotis tik pasiuntinybių tarnautojai, šiaip piliečiai tiesioginiu susisiekimu galės naudotis tik tada, kai bus pasirašyta geležinkelio susisiekimo ir konsularinė sutartys. Kol kas betgi nežinia, kada pasibaigs Varšuvoje vedamos derybos ir kada bus pasirašyta susisiekimo sutartis. Dėl konsularinės sutarties nepradėtos nė derybos.

Lenkų spaudoje pasirodė žinių, kad į Lietuvos pasiuntinybę Varšuvoje daug žmonių kreipiasi, prašydami vizų. Pasak spaudos, iki šiol jau 100 asmenų padavė prašymus, bet dar nė vienas vizos negavo dėl to, kad iki šiol nepasirašytos geležinkelio susisiekimo ir konsularinės sutartys.

Spėjama, kad vedamos Varšuvoje derybos netrukus bus užbaigtos ir bus pasirašyta sutartis.

Tai, kaip spėjama, įvyksią šio mėn. pabaigoje.

KARAS KINIJOJE

Japonai laimi mūšį

Laimė šiuo metu vėl pakrypo japonų pusėn.

Japonai pastaruoju metu pradėjo didelį mūšį už Sučau miestą. Į šį miestą japonai stūmė dvi kariuomenes: vieną iš šiaurės, iš Šantungo provincijos, kitą iš pietų, iš Nankino. Abi šios kariuomenės pradėjo spausti kiniečius ir artinasi prie geležinkelio, kuris eina iš rytų į vakarus ir kurį vadina Lunghajaus geležinkeliu. Šis geležinkelis visą laiką buvo kiniečių rankose ir padėdavęs jų kariuomenės dalims susisiekti.

Kiniečių prie to geležinkelio bene suspiesta apie 400.000; jų kariuomenės viduryje ir yra Sučau miestas. Šiomis dienomis japonų kariuomenėms pasisekė prasimušti prie Lunghajaus geležinkelio ir dvejose vietose, į vakarus ir į rytus nuo Sučau, perkirsti geležinkelį. Tokiu būdu kiniečių kariuomenė Sučau apylinkėse apsupta. Ji turės arba pasiduoti, arba prasimušti pro japonus. Čangkaišekas bene įsakė savo kariuomenei trauktis iš Sučau apylinkių į rytus, į Kaifengo rajoną.

Apie šį laimėjimą yra pranešę japonai, kiniečiai dar tyli. Tačiau tenka manyti, kad jų pranešimas šį kartą esąs teisingas.

Partizanų kovos eina visu smarkumu. Japonai kovai su kiniečių partizanais siunčia vis daugiau kariuomenės iš Japonijos.

Kiek atsieina šis karas

Kinų ūkiškosios įstaigos apskaičiuoja, kad šis kiniečių karas su japonais jau būsiąs prarijęs apie 14 milijardų dolerių. Kiniečiai nuostolio turto (sugriauta namų, sunaikinta įrankių) už 10 milijardų, prekybos ir pramonės nuostoliai siekia 800 milijonų, paskiri asmens, kurie neteko pajamų ir uždarbio, būsią nustoję apie 3 milijardus, pačiam karui, pagaliau, išleista 200 milijonų.

Tokie tai medžiaginiai nuostoliai. O kiek žuvo žmonių mūšiuose ir dėl mūšių. Japonai praneša, kad Sučau apylinkėse tik vieneme mūšyje vieną dieną žuvo 20.000 kiniečių.

Tikrai, tai baisus karas, reikalaująs labai daug aukų.

KARAS ISPANIJOJE

Visuose frontuose ramu

Nedidelės kautynės eina vis tose pačiose vietose, — Ebro upės slėniuose ir prie Viduržemio jūros. Šiose kautynėse viršų ima nacionalistai, tačiau priekin nesiryžta eiti. Matyt, jie po paskutinių didelių laimėjimų savo kariuomenę pertvarko ir rengia naujoms didesnėms kautynėms.

Lėktuvai taip pat nebuvo labai veiklūs, apie didesnius miestų bombardavimus nepranešama.

Kituose frontuose — prie Madrido ir pietuose — ramu.

Įvairumai

Kaune rado seniausią kapinyną

Kauno priemiesty Vilijampolėje darbininkai, kasdami žvyrą, rado įvairių žalvarinių radinių, kuriuos atidavė Kultūros muziejui. Muziejaus vedėjas dr. J. Puzinas susirūpino radinių vietą ištirti. Kultūros muziejaus ekspedicija, nuvykusi į vietą, rado didelį I—II šimtmečio kapinyną. Ligi šiol atkasta ir ištyrinėta 33 kapai. Kapinynas labai turtingas. Rasta įvairių papuošalų, karolių, smeigtukų, žalvarinių apirankių, apikaklių ir vyrų kapuose įvairių geležinių kirvių ir ypatingai retas žalvarinis žiedas.

Kapinynas dar ne visas ištirinėtas.

Dr. J. Puzinas, baigęs darbą, žada Lietuvos visuomenę per spaudą apie šiuos kasinėjimus plačiau painformuoti.

„L. B."

Kodėl buvo šalta

Iki šio mėn. 14 dienos buvo gana šaltas ir nejaukus pavasaris. Daug kam buvo neaišku, kodėl taip galėjo būti, juo labiau, kad taip buvo jau gegužės mėnesį.

Paprastai, mūsų krašte pavasaris būna šaltas tomis dienomis, kai Baltijos pakraštyje suplaukia iš šiaurės daugiau ledų. Bet šiemet įvykę kiek kitaip. Astronomai susekė, kad šiemet pavasaris buvęs šaltas todėl, kad saulėje būta dėmių, o paskui tose vietose išsiveržę dideli ugnies vulkanai. Esą, vykstant saulėje tokioms atmainoms, jos įtaka mūsų žemei sumažėjusi ir todėl ilgesnį laiką labiau buvo šaltas oras.

Maldininkų išvyka

Mus prašo paskelbti, kad gegužės 29 dieną rengiama Švenčionių apylinkės lietuvių maldininkų išvyka į Kalvarijas.

Užsirašyti galima Švenčionyse pas L. Tunkūnaitę ir Švenčionėliuose pas J. Dylį.

Visi kviečiami rašytis kuo anksčiau.

Bilietai kaštuos abipus 3.20 auks. Traukinys išeis sekmadienį iš Švenčionėlių į Vilnių 6.40 ir grįš pirmadienį 17.40 arba 19.

Visos informacijos pas rengėjus.

Rengėjai.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas. „RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.